

ГОБЛИК ВОЛОДИМИР ВАСИЛЬОВИЧ

*Д.е.н., доцент, перший проректор
Мукачівського державного університету
м. Мукачево, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ ЕТАПУ ВХОДЖЕННЯ У ПЕДАГОГІЧНУ ПРОФЕСІЮ

Вирішення нових завдань, поставлених перед системою освіти України, залежить від професійної компетентності педагогів. На основі вивчення психологічної літератури, можна стверджувати, що «входження» випускника у педагогічну професію, супроводжується реконструкцією професійно-ціннісних орієнтацій особистості, виробленням необхідних умінь, навичок, способів діяльності, накопиченням власного досвіду практичної діяльності тощо. Цей напрямок, як показує аналіз психологічних досліджень [1, 2, 3], на сьогодні залишається найменш розробленим і науково прогнозованим. Практично відсутні обґрунтовані концепції, які б уможливили конструктивний, реалістичний підхід до розв'язання проблеми. Мета нашого дослідження – вивчити труднощі учителів на етапі входження у педагогічну професію

Професійно-педагогічна діяльність – неперервний процес розв'язання вчителем ряду педагогічних задач (у кінцевому результаті, задач по рефлексивному управлінню діяльністю учнів). Тому, про результативність професійного становлення учителів можна судити передусім з того, наскільки успішно вони будуть справлятися з розв'язанням педагогічних завдань [1, 2, 3]. Нами проведено дослідження. Дослідженнями було охоплено 95 учителів, професійну діяльність яких оцінювали експерти. У рамках описаного підходу оцінка підготовленості учителів до розв'язання педагогічних задач здійснювалася на основі узагальнення експертних суджень.

З одержаних результатів можна зробити висновок: зростає число вчителів з високим і середнім рівнем підготовленості до розв'язання педагогічних задач (від 35,0% у групі зі стажем до 1 року роботи до 45,0% у групі зі стажем від 3 до 5 років роботи); велика частка учителів з низьким і нульовим рівнем підготовленості до розв'язання педагогічних задач (65,0% у групі зі стажем до 1 року і 55,0% у групі зі стажем від 3 до 5 років). Як бачимо, позитивна динаміка залежно від стажу є, але вона дуже незначна і явно не може задовольнити вимоги шкільної практики.

Паралельно нами аналізувалися ті труднощі, з якими зіштовхуються вчителі на етапі входження у педагогічну професію. Передусім з допомогою нестандартизованого інтерв'ю (опитувалися молоді та досвідчені вчителі, адміністрація шкіл) з'ясувався характер та зміст таких труднощів. Одержана інформація була систематизована у вигляді спеціального опитувальника, який і був запропонований експериментальній групі молодих учителів (95 чоловік).

Аналіз одержаних даних дає змогу відмітити:

1. У процесі практичного освоєння педагогічної професії молоді вчителі зіштовхуються з серйозними проблемами зовнішнього, предметного, характеру і труднощами, зумовленими особистісними, психологічними причинами.

2. Багато з об'єктивно існуючих проблем професійного становлення початківців випадає з поля зору адміністрації школи та методичних служб, які призначені надавати необхідну допомогу молодим вчителям на етапі їх входження у педагогічну професію (це можна підтвердити результатами інтерв'ю з директорами шкіл, завучами, методистами).

3. Труднощі, зумовлені невмінням використовувати теоретичні знання для розв'язання педагогічних задач, явно оцінюються учителями, що можна інтерпретувати тим, що професійні функції багатьма з них здійснюються на емпіричному рівні, внаслідок чого необхідність обґрунтування способу дії та причин його вибору у даній ситуації часто просто випадає з їх поля зору.

Серед найбільш істотних проблем у зв'язку з цим відзначимо:

- теоретичні знання більшості вчителів-початківців (до 70,0 відсотків у нашому випадку) знаходяться на рівні розрізнених положень, без необхідного осмислення зв'язків між ними;
- окремі теоретичні положення у більшості (до 90,0 відсотків) не зведені в певні концепції, не доходять до рівня конструктивно-методичних схем аналізу педагогічних ситуацій і прийняття педагогічних рішень;
- серйозні труднощі майже всіх вчителів-початківців при операціоналізації психолого-педагогічних знань.

Як наслідок, педагогічні рішення, що приймаються молодими вчителями, теоретично недостатньо обґрунтовані, що, в свою чергу, призводить до того, що вчителі-початківці здійснюють свої професійні функції на емпіричному рівні, методом спроб та помилок, інтуїтивно або ж за аналогією з діями інших.

Вкажемо також на істотні труднощі молодих учителів при виділенні головного у темі, визначенні головних, стрижневих ідей уроку, здійсненні обґрунтованого вибору системи методів і прийомів педагогічного впливу на учнів, організації спільної діяльності учнів та їхньої самостійної роботи як на уроці, так і у позаурочний час, урахуванні вікових та індивідуальних особливостей учнів, здійсненні диференційованого підходу до них.

Література:

1. Елканов С. Б. Профессиональное самовоспитание учителя / С. Б. Елканов // М.: Просвещение. – 1985. – 143 с.
2. Кузьмина Н.В. Способности, одаренность, талант учителя / Н. В. Кузьмина // Л.: ЛГУ. – 1985. – 182 с.
3. Максименко С.Д. Развитие психики в онтогенезі / С. Д. Максименко // К.: Форум. – 2002. – Т. 2. – 335 с.